

Meslek Hayatında Fütüvvet Felsefesinin Güncellenmesine İlişkin Bir Çalışma :

Hamilik Okulu

Hamilik Okulu'nun Hikâyesi;

Meslek hayatında Seyr-i Sülûk kavramının henüz farkına varmamış bir grup iş insanının, varoluştaki verdikleri o kadim sözün ruhlarını huzursuz eden hali ile başladı Hamilik Okulu'nun hikâyesi.

Hikâyenin en başında, bu iş insanlarının seferinde, meslek, hayat, iş, ahlak, madde, mana, yiğitlik ve daha birçok kelime henüz buluşmamıştı ve birbirlerinden bağımsız ama birbirlerinden haberdar bir şekilde yapayalnız yol alıyorlardı.

Sefer çetin bir seferdi ve yorulmuşlardı! Adeta içlerindeki **insanı** kaybetmişlerdi!

Sefer hayatın kendisiydi de! Peki, **hayat** neydi?

Bugünün mağrur ama bir o kadar da zavallı, iş dünyasının o ezici çarkları içine girmiş, bir yandan bir çarkı çevirirken bir yandan da kendi çevirdiği çarkla ezilen iş insanları işte böyle sorguladı hayatı? Hayat; para kazanmak, mevki sahibi olmak, yaşamak, gezmek ve tozmak değil miydi, neydi **hayat**?

İktisat derslerindeki “Sınırsız insan ihtiyaçlarının, sınırlı kaynaklarla karşılanmaya çalışıldığı” seyrüsefer miydi? Eğer öyle ise; bu, insanın yaşamının sonuna kadar mutsuz olması anlamına gelmiyor muydu? Zira bu önermeden hareketle insan, sınırsız olanın peşinden koşarak bitap düşecek ve yok olacaktı! Üstelik saadeti de bulamadan! Öyle ya eğer sınırsız ise ihtiyaç hiçbir zaman ihtiyaçları karşılanamayacaktı! Hayır! Bu, **insan** ve içinde bulunduğu da **hayat** olamazdı!

İşte “**hayat**” diyen kitap da tam bunu ifade ediyordu. Bazen bir şeyin ne olduğunu anlamak için ne olmadığını bilmek ve anlamak gerekiyordu. **Hayat** yukarıda bahsedilen önermenin bir parçası olamayacağı gibi, insan da o **hayatın** öznesi olan canlı olamazdı. O halde canlının ve hayatın ne olduğuna birlikte bakalım;

“Bilesin ki, basîret ve yakîn ehline göre “canlı”, avunup tesellî olan kişidir. “Hayat” da avunmak ve tesellî olmaktır. Yedi kat gök ve yerin mahlûkatı, tesellî ve huzur bulma konusunun özünde hem-fikirdirler. Ancak tesellî olma ve huzur bulma yerleri farklı farklıdır. Herkesin kendi makâm ve durumuna göre bir tesellî yeri vardır. İnsan onun varlığı ile huzur bulur, rahatlar ve sâkinleşir. Onu kaybettiği zaman muzdarip ve huzursuz olur”¹

Hâce Yusuf-i Hemedani tam da bu şekilde anlatıyor **canlı** olan **insanı** ve onun çalıştığı tezgâhı olan **hayatı**. İşte bu tanımdaki **canlı** idi **insan**! İşte **insan** teselli olamadığı için iş dünyasında **hayatını** bulamamış ve bu açlıkla muzdarip ve huzursuz kalmıştı. Bu rahatsızlıktan hareketle, en başta bahsettiğimiz bir grup insan kendi kendini imtihana çekip sorular sormaya başladı. Ben kimim? Ne yapıyorum? Gerçekten yapmam gerekenleri bu şekilde mi yapmalıyım? Bu yapış şekli benim

¹ Hâce Yusuf-i Hemedani, Hayat Nedir (Rutbetü'l Hayat), İnsan Yayınları: 2511, İrfan ve Tasavvuf Dizisi: 24, İstanbul, 2002, s.53.

varoluş sebebime uygun mu? Beni var eden benden bunu mu bekliyor? Hayat parçalanmış ve bölünmüş bir tezgâh mıdır? Ahlak bunun neresinde?

Bu sorularla huzursuz olanlar, cevapları aramaya koyuldular. Bu arayış onları “Fütüvvet” ve Hasan Harakani ile Fütüvvet’in Anadolu’da hayat bulmuş hali olan “Ahilik” ve Ahi Evran ile tanıştırdı. Bu tanışma **canlı** ve **hayat** kavramlarına yeni bir kavram daha ekledi: **Meslek**! Meslek kavramına hiç de o günkü aydınlanma ile bakmamıştı bu iş insanları. Meslek onlar için sıradanlaşmış ve maddeleşmişti. Hâlbuki **meslek** kavramı avunup teselli olan insanı **canlı** tutan temel müteharrik güçtü.

İnsanı **canlı** tutan müteharrik güç mahiyetindeki **meslek** kavramı, kelime kökü itibarıyla, bir yolu izleme, yol alma manasına gelen “**sülûk**” kökünden türemiştir.² Bu kökten hareketle meslek kavramının, yine aşağıdaki tanımdan da görüleceği üzere, “**hayatta tutulan yol**” anlamına geldiğini görüyoruz

Meslek Kelime Kökeni:

Ar maslak مسلک [#s/lk m. msd.] 1. yol, rota, 2. (mec.) yöntem, fikir akımı, hayatta tutulan yol

Ar sulûk سلوك [msd.] bir yolu izleme, yol alma, seyahat etme → sülûk

Bu mana ile Hâce Yusuf-i Hemedani’nin **hayat** tanımı yan yana getirildiği zaman, mesleğin ne denli zengin ve mühim bir içeriğe sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. İşte bu zengin içerik Hamilik Okulu’nun kuruluş hikâyesinde yer alan en önemli müteharrik güçtür. Zira iş dünyasının içinde, “**alan, satan, üreten, yenilik yapan**” Hamilik Okulu Vakfı kurucuları, iş insanı olarak bu faaliyetlerin hangi amaçla yapıldığına önem vermekteydi. Asıl amacın, yapılan işin kendisi olmadığına keşfi ile bir makam, mevki ya da maişet derdi olmadan iş dünyasının içinde bütüncül ahlak anlayışı ile işini yapabilmek ancak insanı bu dünyada asli varoluş sebebinden uzaklaşmadan **canlı** tutabilirdi. Yani “**meslek insanı**” olabilir ve “**meslek insanı**” olarak kalabilirdi. Yani sadece beşeri ihtiyaçlarına odaklanan “**beşerden**” çıkıp, taşıdığı “**ruhun**” farkındalığı ile **insan** olabilir ve **insan** kalabilirdi. Nitekim Gazali’nin “**Süluk; yapılan işlerin, bilgilerin ve ahlakın düzeltilip güzelleştirilmesidir. Bu da zahir ve batının bina edilmesine uğraşmakla olur**”³ tanımı da Hamilik okulunu kuran iş insanlarının, mesleğin sadece madde ile ilgili olmadığını, **insan olabilme** ve **insan kalabilmenin** bir yolu olduğunu keşfetmelerini sağlıyordu.

² <https://www.etimolojiurkce.com/kelime/meslek>, 12/07/2019.

³ İmam GAZALİ, Ahlak Kitabı, İlke Yayıncılık, İstanbul, 2. Baskı, s. 27.

Hamilik Kavramının Köklerine Dair,

Hamilik Okulu bu yola çıkmış iş insanlarının yukarıda aktarılan **keşif** mahiyetindeki hikâyesi ile başlar. Bu başlangıç onları **Ahilerin meslek** anlayışı ile buluşturmuştur. **meslek** sahibi olmanın önemini **fütüvvetten** ilham ile keşfetmiş **Ahiler**, bu anlayışla genç insana Allah'ın bu dünyada vazifelendirdiği bir halife gözü ile bakmışlardır. **Meslek** talibi genç insanın bu dünyadaki yolculuğunu yaradılış sebebine uygun yapabilmesini sağlamak için, yani **meslek** keşfini yapabilmek için ona öncelikle **ahlak** ve **sanat** hâllerinde rol model olmuşlardır. Sadece rol model olmakla kalmamış, gündüz sanatın inceliklerini tezgâhın başında **talim** ettirmiş, akşamları da ahlakın esasları hususlarında **terbiye** ile genç insana insan olma yolculuğunda hamilik yapmışlar ve meslek talibine nefsinin bedbahtlıklarından korunmanın yollarını göstermişlerdir.

Ahilik kelimesinin kökü "Ahi" kelimesi olup, kaynağına ilişkin iki temel görüş hâkimdir. Bunlardan birincisi Arapça "kardeşim" anlamına gelen "Ahi", diğeri ise, "eli açık, cömert" anlamlarına gelen Türkçe "akı" kelimesidir. Türkçe'de bir k-h değişimi ile dilimize ahi olarak geçmiştir.⁴

Daha önce de belirtildiği gibi, ahilik köklerini Fütüvvet teşkilatından almıştır. Nitekim Ahilik ve fütüvvet üzerine yapılan araştırmalarda Ahiliğin, Türkler arasında yaygınlaşan fütüvvet şekli olduğu sıkça ifade edilmiştir.

Bir örnek verecek olursak; 14. yüzyıl seyyahlarından İbn Batuta'nın seyahatnamesinde, Ahi tabirinin evlenmemiş, sanat ve meslek sahibi gençlerden seçilmiş, kendisine reislik payesi verilmiş, önder bir kişiye verildiğini kayda aldığı ve bu kişinin yönetimindeki topluluğun temsil ettiği harekete de "fütüvvet" denildiğini eklediğini, Doç. Dr. Mehmet ŞEKER'in bu seyahatnameye ilişkin hazırladığı eserinde görmekteyiz.⁵ Yine, 1986 yılında İstanbul Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Birliğinin düzenlediği bir konferanstaki, tartışma bölümünde, Ahilik konusunda birçok araştırma yapmış ve eser vermiş olan Prof. Dr. Mikail Bayram, Ahilik ve fütüvvet arasında sıkı bir ilişki olduğunu ve Ahilerin kendilerini çoğu zaman fütüvvet ehli saydığını, Ahiliğin ise Anadolu'da Türklerin ikamet ettiği bölgelerin dışında örgütlenmediğini ve buradan hareketle de, Ahiliğin bir Türk Fütüvvet teşkilatı olduğunu ifade ile tespit etmiştir.⁶

Fütüvvet kelimesi Arapça köklere sahiptir. Temel anlamı "gençlik, delikanlılık" olup; delikanlı, geç adam manasına gelen "feta" kökünden türemiştir. Buradan hareketle bu kelimeye yüklenen anlam, "feta"dan beklenen cömertlik, asalet, yiğitlik gibi erdemlerdir. Fütüvvet teşkilatı ise bu erdemleri yerine getirmeyi vazife edinmiş genç adamlar birliği olarak çerçevelendirilmiş ve genel olarak Müslüman doğuda teşekkül etmiş bir teşkilattir.⁷

Esasen Fütüvvet Müslüman doğuda kurumsallaşmış bir teşkilat olmakla birlikte, fütüvvetin ne zaman ve nerede doğduğuna ilişkin kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bu konuda bir çok görüş olmakla birlikte konusu "**insan olmak**" olan bu kavramın köklerinin ilk insan Hazreti Adem'e

⁴ Fatih KÖKSAL, Ahi Evran ve AHİLİK, Kırşehir Valiliği Kültür Hizmeti Yayın No:5, Kırşehir, 2006, s. 49.

⁵ Mehmet ŞEKER, İbn Batuta'ya göre Anadolu'nun Sosyal-Kültürel ve İktisadi Hayatı ile Ahilik, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları 195, Gelenek-Görenek ve İnançlar Dizisi 17, Ankara, 2000, S. 72.

⁶ Mikail BAYRAM, Ahilik ve Esnaf, İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Dernekleri Birliği Yayınları, İstanbul, 1986, s. 194.

⁷ Franz TAESCHNER, İslam Ortaçağında Futuvva (Fütüvvet Teşkilatı), İktisat Fakültesi Mecmuası, İstanbul Üniversitesi, 15. Cilt, No:1-4, Ekim1953 – Temmuz 1954, S. 3.

dayandığı ve yine önder şahsiyetler olan diğer peygamberler ile devam ettiğini fütüvvetnamelerin ön sözlerinde görmekteyiz. Örnek olarak Sülemi fütüvvetnamesi ele alınabilir. ⁸

Genç, delikanlı, yiğit manasına gelen FETA, Arap İslam mutasavvıfları tarafından, Kuran-ı Kerim’de geçen ayetlerdeki manalardan hareketle, “genç adam” manasında olmanın ötesinde derinlemesine işlenerek, ideal “Müslüman insan” manasında tasavvufi bir terim olarak kullanılmıştır.⁹

Bu şekli ile fütüvvet, daha çok ticaret ve sanat erbabı arasında yaşamış olup, tasavvufi temellere dayalı, ancak iktisadi oluşumları da kavrayarak sanat erbabını teşkilatlandırması bakımından, ekonomik bir teşkilat kimliğini de içeren daha geniş bir kavram haline gelmiştir. ¹⁰

Ahilerin, İnsan olabilme ve insan kalabilme gayesinden hareketle, meslek eğitiminde geliştirdiği modelin temelinde insanı insan yapan iki ana unsurun terbiyesi yatmaktadır. Galip Demir’in yapmış olduğu çalışmada, iki temel hayat kaidesi olarak ifade edilen bu unsurlar, Maddi Hayat ve Manevi Hayat kaidesi olarak belirtilmiş ve Ahiliği aşağıdaki şekilde formüle etmiştir. ¹¹ Daha önce **beşer** olarak ifade ettiğimiz kısım maddi hayat, **ruh** olarak ifade ettiğimiz kısım ise manevi hayatı temsil etmektedir.

Ahilik = Ahlâk (Manevi) + Sanat (Maddi)¹²

Sanat kavramından maksat bugünkü manada ele alınan güzel sanatlar kavramı değildir. Kelime kökü “Arapça şan^۶ā صنعة [#şn^۶ msd.] imalat, işçilik, ustalık, hüner”¹³ olan **sanat**, aşağıdaki diğer tanımlardan anlaşılacağı üzere yapılan üretilen bütün işleri kapsamaktadır. Hatta bugünkü tanımı ile “sanattan” çok uzakta algılanan “sanayi” kelimesinin kökü de aynıdır.

Ar şana^۶a صنع imal etti, yaptı, işledi, düzenledi

Ar şinā^۶آ صناعی [nsb.] sanata ait

Ar şinā^۶ā صناعة [#şn^۶] → sanat

Ar şun^۶آ صنعی [nsb.] sanatlı, ustalık, yapay

Ar sun^۶ صنع[#şn^۶ msd.] yapma, el becerisi ile imal etme

Buradan hareketle, bu dünyadaki vazifesini bulma gayesinde olan genç insan bir yola girmiştir ve bu yol “**ahlak**” ile “**sanatın**” birlikte yükseldiği, yüceltiği “**mesleğin**” kendisidir.

⁸ Veysi ERKEN, Bir Sivil Örgütlenme Modeli AHLİK, Seba İlmî Araştırmalar Dizisi 7, Seba Yayınları, Ankara, 1. Basım, 1998, S. 13.

“ Fütüvvet davetine ilk koşanların, mürüvvet, ahlak ve şerefini koruyanların ilki (yeryüzü anlamındaki) edimden gelen Âdemdir ki ismi irade mahallinde sabit, cismi haşmet evinde sakin, nurlarla ve masumlukla desteklenmiş, keramet tacıyla taçlanmış, selamet evine girmiştir.....”

⁹ Ahmet KALA, İstanbul Esnaf Birlikleri ve Nizamları 1, İstanbul Esnaf Tarihi Tahlilleri, İstanbul Külliyyatı VII, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı İstanbul Araştırmaları Merkezi Yayınları No:15, İstanbul, 1998, S.17 -19.

¹⁰ Cemal ANADOL, Türk İslam Medeniyetinde, Ahilik Kültürü ve Fütüvvetnameler, Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları:150, Gelenek, Görenek ve İnançlar Dizisi:10, Ankara, 1991, S.2.

¹¹ Galip Demir, Osmanlı Devletinin Kuruluşu ve Ahilik, Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, S. 335.

¹² A.g.e., S. 336.

¹³ <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/sanat, 12/07/2019>.

Hamilik Okulu Programı ve Uygulaması,

Hamilik Okulu Vakfı *mesleğin “Seyr-Sülûk”* ile kıymetli ilişkisinin farkına varan ve kendini *“borçlu olma ahlakına sahip”*¹⁴ hisseden ve kendilerini ileride, daha ziyade *“meslek insanı”* olarak ifade edecek ağırlıklı olarak yönetim bilimleri eğitimi almış bir grup yönetici ve/veya iş insanı tarafından 2012 yılında kurulmuştur. Ancak Hamilik Okulu Programı ve Uygulaması 2007 yılında başlamış ve her yıl mesleğin aslına biraz daha yaklaşarak program içeriğini ve uygulamasını geliştirmiştir.

Program herhangi başkaca bir kamu ya da özel kurum ya da kuruluş tarafından değil tamamen kendini bu işe adanmış *“vakıf insanların”* maddi ve manevi katkıları ile yürütülmektedir.¹⁵

Programın temelinde *meslek* kavramının yatmasından dolayı, kendini borçlu kabul eden *meslek insanları* bir yandan mesleklerinin gereklerini Hamilik Okulu’ndaki talebelere aktarmakta bir yandan da kendi mesleklerini ahlaklı bir şekilde icra etme mükellefiyeti ile talebelere örnek olduklarının farkındalığı ile hamilik yapmaktadırlar. Bu şekilde tıpkı Ahilik’te olduğu gibi Mesleğe yeni adım atmış genç insanlar, insan olmanın maddi hayat kaidesi ile manevi hayat kaidesi üzerinde mesleklerini öğrenmektedirler.

Hamilik Okulu programı üniversite ile eş zamanlı bir program olup, örgün eğitim alan üniversite talebelerine akşamları Hamilik Okulu Vakfı’nda eğitim verilmektedir. Hamilik Okulu, kurucularının ağırlıklı yönetim bilimleri eğitimi almış olmalarından ve mesleklerini bu sahada icra ediyor olmalarından dolayı, başta, “İşletme Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği, İşletme, İktisat ve Ekonomi” bölümleri olmak üzere üniversitelerin yönetim bilimleri ve bazı mühendislik bölümlerinden talebe kabul etmektedir.

Her yıl Eylül ayında, Okulun İstanbul’da olmasından dolayı İstanbul’daki üniversitelere ilanlar asılmakta ve diğer alternatif kanallardan çağrıya çıkılmaktadır. Yapılan başvurular değerlendirilmekte ve ilgili bölümlerin programa kabul edilen talebeleri Hamilik Okuluna başlatılmaktadır. İmkânlar çerçevesinde okula her yıl 50 talebe alınmaktadır. Talebe alımında mesleğin uzmanları tarafından mülakatlar yapılmakta ve bu mülakatlarda “talibin” ahlaki ve mesleki esaslara ilişkin duruşu değerlendirilmektedir. Mülakatlarda “din, dil, ırk, mezhep, dünya görüşü, cinsiyet ya da sosyal statü farkı” gözetilmemektedir.¹⁶

Her yıl Hamilik Okulunda eğitim almaya hak kazanan 50 talebe 4 yıllık bir eğitim programına devam etme sözünü de beraberinde vermektedir. Hamilik Okulu, her kademesi farkı bir temel gayeye sahip 4 kademedeki müteşekkil bir okul olma hüviyetindedir. Bu dört kademe boyunca

¹⁴ Barbaros CEYLAN, Meslek Hayatında Fütüvvet Felsefesinin Güncellenmesine İlişkin Bir Çalışma : Hamilik Okulu, Fütüvvet Sultânı Ebu'l-Hasan Harakanî" Uluslararası Sempozyumu Tebliği, Üsküdar, 27 Nisan 2019.

Söz konusu sempozyumda Hamilik Okulu’nu anlatan CEYLAN, Hami ve öğrenci ilişkisini ifade ederken “Borçlu olma ahlakına aşağıdaki gibi değinmektedir.

“Hamilik ilişkisinin bütün safhalarında, öğrencinin mesleğine, topluma ve hayata (varoluşa) karşı, “ciddiyet ve edeb” keyfiyetini (halini) devam ettirmesi şartıyla, Hami’nin öğrenciyi bırakma keyfiyeti yoktur; öğrenci ise bu konuda özgürdür. Ezcümle, Hami’nin öğrencisi ile olan ilişkisi, “borçlu olma” ahlakı üzerine temellendirilmiş bir “edebli özgürlük” keyfiyetidir. Hami O’nun (cc) insan yüklediği hilafet vazifesinin öznesi olarak, insana ve alelum manasıyla varlığa “borçlu” olan insandır; öğrenci ise, Hami’nin Allah’ın rızasını kazanmak gayesiyle seferber olduğu, “hayrın” ve “iyiliğin” bizatihi kendisidir. Hami ve öğrenci’nin “hamilik” ilişkisinde, O’nun her iki tarafa da rahmeti ile tecelli etmesi murad edilir (“Allah iyilikte bulunanları sever.” Kur’an, Ali- İmran, 14) .En nihayetinde programın sonunda öğrenciden de “borçlu olma ahlakı” ile ilgili bir bilinç ve farkındalık sahibi olması beklenmektedir.”

¹⁵ A.g.e.

¹⁶ A.g.e.

hamilik talebesinden sadece mesleğe ilişkin eğitim programlarına asgari %70 devam etmesi beklenmektedir. Hamilik talebesinden Hamilik programı süresince ya da mezuniyetten sonra başkaca herhangi bir beklenti olmadığını da bu aşamada belirtmekte fayda görüyoruz. Yukarıda belirtilen eğitim programları her kademede, farklı isim ve müfredatlarla talebeler ile buluşturulmaktadır.

Hamilik eğitiminin 3 ana unsurundan birincisi olan Mesleğe ilişkin felsefi ve teknik eğitimler, I. Kademede Mesleki Bilinç Kulübü ile başlamaktadır;

Mesleki Bilinç Kulübü'nde, Meslek kavramının içeriği, ne olduğu ve ne olmadığı, mesleğe ilişkin yanlış bilinenler aktarılırken, bu kavrama içerik kazandıran fütüvvet düşüncesi ile devam eder ve takip eden derslerde bu düşüncenin mesleğe ilişkin tecessüm etmiş hali olan kadim Ahilik kültürüne ilişkin aktarımlar yapılır. Tüm bu aktarımlar yapılırken esas olan bir yandan sanat ve ahlak birlikteliğinin uyumlu yükselişine temas edip, diğer taraftan söz konusu felsefenin varlığının bugünkü yaşayışa ne şekilde tatbik edilebileceğini mülahaza etmektir. Dolayısıyla ders içeriği tarihsel içerikli olmaktan ziyade, fikir açıcı niteliğe haizdir. Birinci kademede varoluş sebeplerine ve mesleğe ilişkin bu felsefi derslerden sonra mesleğin icra edileceği çevre mahiyetindeki ekonomi dünyası mercek altına alınır ve gerek Türkiye gerekse dünya çapındaki ekonominin temel oyuncularını ve temel dinamikleri üzerine eğitimler verilir. Bu eğitimler ile bugünkü iş dünyasının içinde bulunduğu durum ortaya konulurken yine aynı iş dünyasının insani duruşa mugayir halleri de keşfedilmekte ve bu hallerin dönüşümü hususunda mülahazalar yapılmaktadır. Mesleğin dikkat, rikkat ve incelik ile ifa edilmesi hususunda farkındalık yaratmak amacıyla güzel sanatlarla meslek ilişkisi incelenerek yıl tamamlanmaktadır.

Birinci kademeye asgari %70 devamlılık sağlayan hamilik talebesi, bir sonraki kademeye geçmeye hak kazanırken artık kendisine bir **mesleğinde usta** bir **hami** ataması yapılmasının da vakti gelmiştir. Mesleki yönelimlerini keşfetmeye dönük çalışmaların akabinde hamilik talebesine en uygun hami ataması yapılmaktadır. Burada yeri gelmişken hamilik sürecine ilişkin kısa bir bilgi vermek de yerinde olacaktır.

Hami ataması yapılan talebe (yamak), artık düzenli olarak hamisi ile görüşmelere başlamaktadır. Bu görüşmelerde maksat bir yandan talebenin becerilerine uygun mesleği keşfetmesini sağlamak iken bir yandan da sahip olduğu ve fakat tam olarak farkında olmadığı yetenekler ile talebeyi hayatında yükseltecek ruhi faziletleri¹⁷ ile nefsi reziletlerinin¹⁸ farkına varmasını sağlamaya çalışmaktır. Bu görüşmelerde hamisi daha çok soru sormaya dayalı sokratik metot ile talebenin kendini keşfetmesini sağlamaya çalışmaktadır. Bir yandan da mesleki gelişimine fayda sağlayacak okuma programlarını oluşturur ve aynı zamanda ilgi duyduğu mesleği icra eden meslek ustaları ile görüşmesinin zeminini sağlar. Bu görüşme süreci 3 yıl boyunca devam eder fakat mezuniyetle de sonlanmaz ancak nitelik ve sıklık değiştirir. Zira hamilik dilendiği takdirde, kayd-ı hayat şartı ile sürdürülebilir bir ilişkidir.

II. Kademeye geçen talebe **Keşif ve İlham Kulübü** derslerine devam ederken bir yandan da arzu ettiği takdirde toplumda çözüm bekleyen bir sosyal projeye dahil olur. Bu sosyal meselelerin

¹⁷ <https://islamansiklopedisi.org.tr/fazilet>, Son erişim 07.08.2019 "Fazilet kelimesinin türetildiği fazl kelimesi masdar olarak "artmak, fazlalaşmak, üstün olmak", isim olarak ise "eksikliğin (naks) zıddı, artık, fazlalık, ihsan" gibi mânalara gelir (bk. FAZL). Klasik sözlüklerde fazlın ileri derecesine fazilet denildiği belirtilmiştir (Lisânü'l-'Arab, "fzl" md.; Firûzâbâdî, el-Ķâmûsü'l-muĥîṭ, "fzl" md.; Tâcü'l-'arûs, "fzl" md.). Râgıb el-İşfahânî, felsefe kültürünün geliştirdiği anlayışın etkisiyle fazilet terimini "insanın başkalarından üstün ve imtiyazlı olmasını sağlayan durum, kişiyi mutluluğa götüren şey" diye tarif etmiş ve bunun zıddına rezilet denildiğini belirtmiştir (ez-Zerî'a, s. 132)."

¹⁸ A.g.e.

çözümü için oluşturulan proje gruplarına yine kadimden gelen borcu olma kültüründen mülhem **yiğitlik meydanı**¹⁹ ismi verilmiştir. Birinci kademedede mesleğin farkına varan hamilik talebesi artık kendi mesleğini yani kendi varoluşu sebebini keşfe çıkmıştır. Keşif ve İlham kulübünde bu varoluşu sebebini keşfetmeye dönük, felsefi, teknik aktarımlar yapılırken bir yandan da bu keşfi kolaylaştıracak uygulamalar yapılmaktadır. Kademenin birinci döneminde, öncelikle kendini keşfin ne olduğu, bunun nasıl yapıldığı daha sonra ise geçmişte dünyada bu tür “kendine yapılan keşif yolculuklarının” nasıl olduğuna ilişkin aktarımlar yapılır. Akabinde keşfin esasında olan yenilikçi yaklaşım ile yenilikçiliğe ve yaratıcılığa ilişkin kuram ve kavram dersleri yapılır. Dönem dersleri keşifte önemli bir organ olan beynin keşfi ile nihayete erdirilir.

Keşif ve İlham Kulübü'nün ikinci döneminde ise, kendi yaratıcılığını geliştirecek teknikler öğretilmekte ve buna dönük sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalar yapılmaktadır. İkinci kademe boyunca talebe hem derslere devam eder, hem hamilik görüşmelerini yapar ve eğer dahil olmuşsa bir yiğitlik meydanında aktif olarak çalışır.

Hamilik Okulu'nda devamlılık ve yapılan işin hakkını vermek mesleki bir gereklilik olduğundan tüm bu aktivitelerde devamlılık beklenmektedir. II. Kademeye devamlılığı %70 ve üzeri olan talebeler bir sonraki kademeye geçerler.

Gerek Mesleki Bilinç Kulübü'nde gerekse Keşif ve İlham Kulübü'nden derslerin tamamı yine Hamilik Okulu vakfı mensubu “meslek insanları” tarafından verilmektedir. Bu meslek insanları kulüp eğitim içeriklerini mesleki ve akademik birikimlerini değerlendirerek hazırlamışlardır. Her iki kulübün müfredat içerikleri özgün olup bir yandan geçmişin ilmi müktesebatı bir yandan da günümüzdeki değişim ve gelişimler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Söz konusu kulüp müfredatları her yıl zamanın gereklerine uygun şekilde güncellenmektedir.

Bir sonraki kademe olan III. Kademedede talebelerden ilgi alanlarına göre **pazarlama ya da finans** alanlarından birinde daha derinlemesine uzmanlık eğitimlerine katılmaları beklenir. Bu çerçevede her iki meslek komisyonundaki meslek ustaları (meslek ustaları)²⁰ mesleğe ilişkin ve komisyonda

---

¹⁹ Barbaros CEYLAN, Meslek Hayatında Fütüvvet Felsefesinin Güncellenmesine İlişkin Bir Çalışma : Hamilik Okulu, Fütüvvet Sultânı Ebu'l-Hasan Harakanî" Uluslararası Sempozyumu Tebliği, Üsküdar, 27 Nisan 2019. Yiğitlik Meydanı çalışmaları aynı çalışmada Barbaros CEYLAN tarafından aşağıdaki şekilde özetlenmiştir. Söz konusu yiğitlik meydanlarına ilişkin daha detaylı bilgi için çalışmanın incelenmesi önemle tavsiye edilir.

“Hamilik Okulu'nda sözü edilen insani çalışmalar, fütüvvet kültüründen ilham ile “Yiğitlik Meydanı” çalışmaları; ve çalışmalara iştirak eden gençlerin meydana getirdikleri organizasyonlar ise, “Halka” olarak isimlendirilmektedir.

Talep eden gençler, yani kadim kodlamasıyla “yiğit”ler, vakfın da onayıyla, O'nun rızasını kazanmak ve borçlarını ödemek gayesiyle, “ehliyet-iyakat” ve “eşit”liğin temel esaslar olarak kabul edildiği “Halka”lar halinde örgütlenmekte; ve kendi kurdukları, geliştirdikleri ve yönettikleri yiğitlik meydanına çıkmaktadırlar.

Her eğitim yılında en az bir meydan kurulmak suretiyle devam etmekte olan toplumsal projelerin konuları daha ziyade “kardeşleşme” kültürünü geliştirmek üzere olmaktadır. Bu meyanda seçilen bir “mahalde”, seçilen bir Ortaokul'da, ve yine seçilen “öğrenciler” üzerinden gerçekleştirilen projelerde, Halka mensuplarının öğrenciler ve öğrenci aileleri ile kardeşleşmeleri amaçlanmaktadır. Bu gayeyle Halka üyeleri hazırladıkları yıllık faaliyet planı ve bütçesi dahilinde, öğrenciler ve aileleri ile ilgilenmekte, vakfın da destekleriyle ilgilenilen insanlar nezdindeki “güven çapı”nın artırılmasına katkı sağlamaktadırlar.”

²⁰ <http://sozluk.gov.tr/>, Son erişim 07/08/2019

Üstat kelimesi ve usta kelimesi Türk dilindeki kullanımları bakımından birbirinden farklı iki kelime gibi görülmektedirler. Türk dil kurumu sözlüğünde **üstâd** kelimesi farsça köke sahip olup **“Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse”** şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı sözlükte **usta** kelimesinin kökünün Farsça **üstâd** kelimesi olduğu belirtilmekte ve **“Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş olan ve kendi başına yapabilen kimse”** şeklinde tanımlanmaktadır. Buradan hareketle üstâd ve usta kelimelerinin aslında **“mesleğini, sanatını gerektiği şekilde öğrenmiş ve kendi başına ifa eden mahir kimse”** olarak ifade etmek yerinde olacaktır.

verilecek eğitimlere ilişkin sunum yaparlar. Sunum sonucunda talebeler ilgi alanlarına göre tercihlerini yaparlar. Her iki komisyonun çalışma günleri farklı olduğundan talebe dilerse iki komisyona birden katılabilir. Her iki komisyonda da mesleğin inceliklerine ilişkin eğitimler verilirken mesleği meslek yapan “ahlak” yaklaşımı da ders içeriklerine yüklenerek, bugünün dünyasında eksik kalmış olan en önemli unsur da meslek eğitimine yüklenmiş olur. Hamilik Okulunun tüm kulüplerinin ve komisyonlarının ders içeriklerine hamilikokulu.org sitesinden ulaşmak mümkündür.

IV. Kademe’de **İnsan ve Yönetim Meslek Komisyonu’nda**, artık mesleği icra zamanı yaklaşan hamilik talebesine, kendisini iş dünyasında neler beklediği ve iş dünyasında insan kalabilmek için dikkat edilmesi gereken unsurlar aktarılmaktadır. Bu kademedeki tecrübeli yöneticiler bir yandan insan ve yönetim deneyimlerini aktarırlarken, bir yandan da insan olarak hangi yol ayrımları ile karşılaşabileceği konusunda seminerler vermektedirler. Son kademedeki hamilik talebesi artık bir meslek alanında karar vermeye daha da yaklaşmış olduğundan bu süreci kolaylaştırmak adına konusunda uzmanları tarafından yapılan mesleki yönelim envanterleri ile hamilik talebesinin seçeceği meslek konusunda daha kolay karar verebilmesine yardımcı olunmaktadır.

Dört kademeyi hakkıyla tamamlayan hamilik talebelerinin mezuniyet zamanı gelmiştir artık. Dördüncü yılın sonunda Hamilik Okulu’ndaki tüm meslek usta, kalfa, çırak ve yamaklarının katılımı ile bir mezuniyet şenliği tertip edilerek o güne kadar mesleğinde yamaklık mertebesinde olan hamilik talebesi **çırak çıkartılır**. Çıraklık mertebesine erişebilmesi için meslek üstatlarının huzurunda ahilik nasihatini dinler ve ahilik yemini eder. Şenlik temenni ve dualarla son bulurken, her yeni çırağa dilediği takdirde Hamilik Okulu’nun meslek komisyonlarının kendilerine açık olduğu ve diledikleri komisyonda çırak olarak çalışma haklarına sahip oldukları söylenir.

Kadim gelenekten gelen ritüellerden ilham alınarak yapılan bu mezuniyet şenliğinde esas maksat, mesleğe atılacak olan çırağın mesleğini Fütüvvet ve Ahilik prensiplerinde olduğu gibi bir varoluş sebebi olarak önemsemesi ve mesleğini ahlakla kuşanmasını sağlamaktır.

Mezun olan Hamilik Okulu talebesi ilgili kulüp ya da komisyonun çıraklık eğitim programına katılır. 3 yıl **çıraklık** yaptıktan sonra, mesleğin üstatları tarafından teknik ve ahlaki esaslar bakımından yeterli bulunması durumunda **kalfalığa** yükseltilir. Hamilik Okulu’nda kalfalık dönemi toplamda 7 yıl olmak üzere iki dönemde ele alınır, **erken kalfalık** dönemi ve **kıdemli kalfalık** dönemi. Erken kalfalık dönemi çıraklıktan sonraki 3 yıldır. Bu süre içerisinde kalfa eğitim vermeye hazır hale getirilir. Kalfalığın ilk 3 yılından sonraki 4 yıl kıdemli kalfalık dönemi olup bu dönemde Hamilik Okulu Kalfası artık mesleği ile ilgili eğitimler verebilmektedir. Aynı zamanda kendisine hamilik yapabilmesi için hamilik talebesi (yamak) atanabilmektedir. Meslekte 10 yılını tamamlayan ve en az 2 çırak yetiştirip kalfa olmasını sağlayan hamilik okulu kalfası Kıdemli Kalfalıktan **ustalık** mertebesine yükseltilir. Usta olmak mesleğin inceliklerini bilmek ve bu incelikleri ahlakla kuşatıp yeni kalfaları yetiştirmek ve usta yapmak anlamına gelir. Bunun yanı sıra ustadan mesleğine yenilikler katmak suretiyle mesleğine katkıda bulunması beklenir. Hamilik okulundaki ustalar tecrübelerini bir yandan hamilik okulu çırakları ve kalfaları ile paylaşırken bir yandan da Hamilik Okulu talebelerine (yamakları) dersler vermeye ve onlara hamilik yapmaya devam etmektedirler. Bunun yanı sıra Hamilik Okulunun yönetim kademelerinde de vazife alabilmektedirler.

Kısıklı 2019

İbrahim Hakkı YAZICI